

Aikuisopiskelijan palveluympäristön kehittäminen Seinäjoen yliopistokeskuksessa

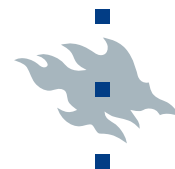
Hankeraportti ja kehittämissuositukset 30.6.2006

Juho Lahti

Ulla Lassila

Katja Perttu

Hanna-Mari Rintala

HELSINGIN YLIOPISTO

Ruralia-instituutti

Sisällys

Tiivistelmä	3
1 Aikuisopiskelijan palveluympäristö	5
1.1 Hankkeen kuvaus ja tavoite	5
2 Kohderyhmän kuvaus	7
3 Verkkokyselyn ja haastattelujen tulokset	8
3.1 Markkinointi	8
3.1.1 Yliopistokeskuksen tunnettuus.....	10
3.1.2 Koulutustoiveita.....	10
3.2 Ilmoittautuminen	11
3.3 Tiedonkulku koulutuksen aikana.....	12
3.4 Opintojen hyväksilukeminen	13
3.5 Tiedot opintosuorituksista ja arviointiperusteista	15
3.6 Tenttijärjestelyt	17
3.7 Opetustilat	19
3.8 Opiskelumenetelmät.....	20
3.9 Palautteen antaminen.....	23
3.10 Henkilökohtainen opinto-ohjaus	25
3.11 Opintomateriaalit ja kirjastopalvelut	28
3.12 Opiskelijatoiminta	30
3.13 Työelämäyhteydet.....	30
3.14 Opintososiaaliset edut	31
4 Kehittämisehdotukset	33
Liite 1. Opiskelumenetelmien sopivuus.....	34

Tiivistelmä

Aikuisopiskelijan palveluympäristön kehittäminen -hanke käynnistyi Seinäjoen yliopistokeskuksessa syksyllä 2005. Hankkeen tavoitteena oli selvittää aikuisopiskelijan näkökulmasta palveluympäristön nykytilaa yliopistokeskuksessa ja tuottaa ehdotuksia aikuisopiskelijan tukipalveluiden kehittämiseen. Hanke rakentui kahdesta osiosta: ensimmäisessä toteutettiin verkkokysely yliopistokeskuksen yksiköiden aikuisopiskelijoille palveluympäristön nykytilasta ja kehittämistarpeista, toisessa osiossa opiskelijoita puolestaan haastateltiin palvelukonseptin kehittämisestä. Kohderyhmän opiskelijat edustivat avointa yliopistoa, maisteriohjelmaa sekä lyhyt- ja pitkäkestoista täydennyskoulutusta.

Tulosten mukaan Seinäjoen yliopistokeskuksen yhteinen opinto-opas nähtiin erittäin tarpeellisena. Yliopistokeskusta, sen toimintaa ja yksiköitä ei tunnettu kovin hyvin. Noin 2/3 opiskelijoista koki tarpeelliseksi yliopistokeskuksen yhteisen opinto-ohjauspalvelun. Ohjaus-tarve korostuu opintojen alkuvaiheessa ja henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkitystä opintojen suunnittelun välineenä pidettiin tärkeänä.

Lähiopetus koettiin hyväksi kaikissa opiskelijaryhmissä. Myös verkko-oppimisympäristöissä tapahtuvaan oppimiseen suhtauduttiin myönteisesti, samoin kuin nauhoitettuihin videolu-entoihin. Itsenäinen materiaaliin tutustuminen ja yksilötehtävät ovat aikuisopiskelijalle mielekkäitä opiskelumenetelmiä.

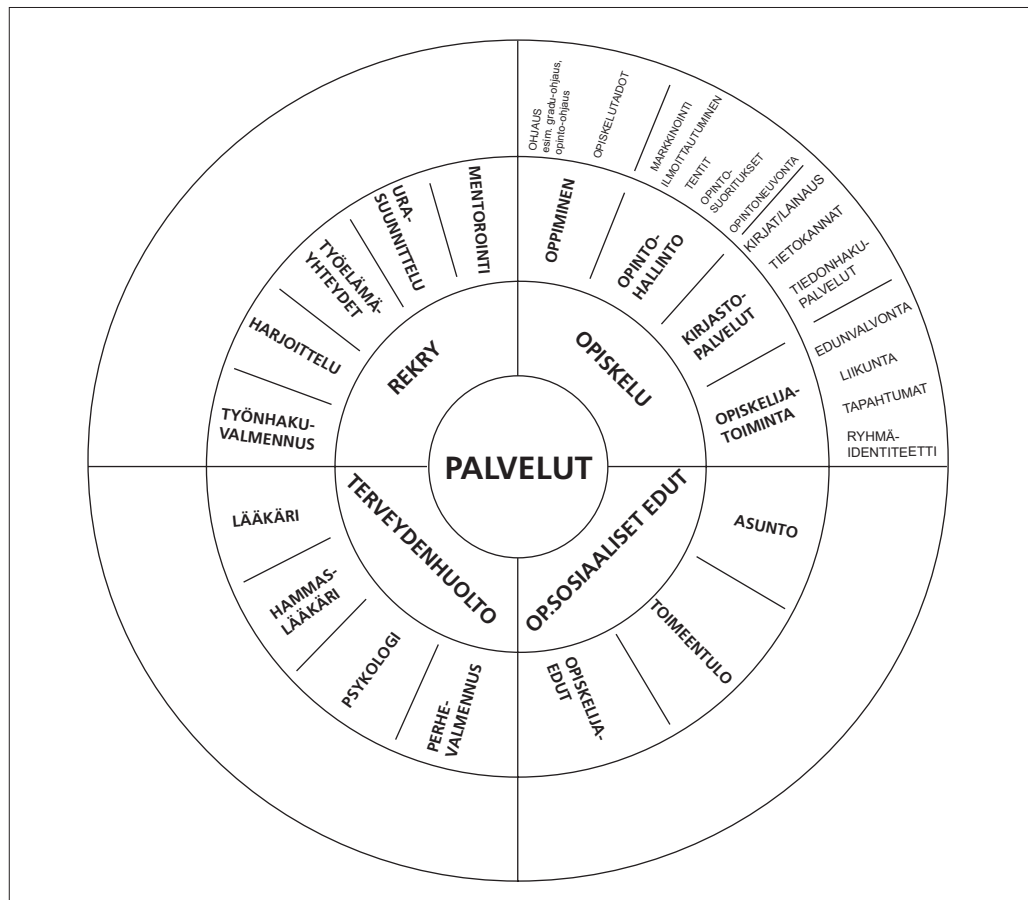
Opintojen hyväksiluettavuutta eri opintojen kesken pidettiin erittäin tärkeänä. Korvaavuuksien hankkimisen nähtiin olevan opiskelijan vastuulla, mutta asia toivottiin kuitenkin huomioitavan jo kurssien suunnitteluvaiheessa. Ongelmana opiskelijat kokivat korvaavuusperusteiden muuttumisen usein, ammattikorkeakouluopintojen heikon korvaavuuden ja työkokemuksen matalan arvostuksen. Opintosuoritustietojen saamiseen oltiin tyytyväisiä, mutta erityisesti avoimen yliopiston opiskelijat olivat tyytymättömiä opintosuoritusten arviointiperusteista saatavaan tietoon. Tenttijärjestelyt toimivat hyvin ja verkkotenttimismahdollisuutta pidettiin mielenkiintoisena. Korkeakoulukirjaston valikoimaa pidettiin riittävänä, mutta kappalemääriä liian pieninä. Opiskelijat eivät kokeneet olevansa riittävän hyvin perillä opintososiaalisista eduistaan. Erityisesti terveydenhuollon järjestämiseen maisteriohjelman opiskelijat toivoivat parannusta.

Opiskelijapalautteen pohjalta muodostettiin seuraavia kehittämissuunnitelmia: yliopistokeskuksen ja sen yksiköiden tunnettuutta tulee lisätä, yliopistokeskuksen yhteinen opinto-opas on koostettava ja yhteistä ilmoittautumispalvelua ja opintoneuvontaa tulee harkita. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota opetustarjonnan kehittämiseen ja suunnitelmallisten opintopolkujen mahdollistamiseen. Yliopistojen välisten korvaavuuksien selvittämistä ja toteuttamista tulee mahdollisuuksien mukaan kehittää joustavammaksi. Verkko-oppimisympäristöjen opetuskäyttöä on tehostettava, ja tiedotusta e-oppimiskeskuksesta ja sen käyttömahdollisuuksista on suunnattava enemmän myös opiskelijoille. Henkilökohtaisten opintosuunnitelmien laatimiseen ja päivittämiseen tulee hankkia sopiva verkkosovellus. Opetustilojen viihtyisyyttä ja varustelua on kehitettävä. Korkeakoulukirjaston kurssikirjojen kappalemäärää tulee lisätä. Opintosuoritusten arvosteluperusteista tiedottamista on tehostettava, samoin kuin opintososiaalisista eduista tiedottamista.

1 Aikuisopiskelijan palveluympäristö

1.1 Hankkeen kuvaus ja tavoite

Aikuisopiskelijan palveluympäristö -hanke toteutettiin Seinäjoen yliopistokeskuksen kehittämishankkeena. Käytännön selvitystyön suorittivat yhteistyössä Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti ja Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Selvitystyössä tarkasteltiin aikuisopiskelijan palveluympäristöä ja sen kehittämistä kuviossa 1. esitettyjen osa-alueiden näkökulmasta.

Kuvio 1. Aikuisopiskelijan palveluympäristön osa-alueet.

Hankkeen tavoitteena oli selvittää aikuisopiskelijan näkökulmasta tiedotuksen, opintojen ohjauksen, opintososiaalisten palvelujen ja edunvalvonnan toimivuutta Seinäjoen yliopistokeskuksessa sekä tuottaa ehdotuksia aikuisopiskelijan tukipalveluiden kehittämiseen. Tuloksia voidaan hyödyntää koulutuksen suunnittelussa, markkinoinnissa, koulutuspalvelujen laatujärjestelmien rakentamisessa sekä koulutusyksiköiden toiminnan strategisessa suunnittelussa ja kehittämistyössä. Selvityksen tulokset ovat koko yliopistokeskuksen käytävissä.

Hanke toteutettiin marraskuun 2005 ja kesäkuun 2006 välisenä aikana siten, että hankkeen ensivaiheen verkkokysely ajoittui vuodelle 2005. Verkkokyselyn tulosten analysointi ja tuloksia tarkentavat haastattelut puolestaan tehtiin keväällä 2006.

Verkkokysely suunnattiin Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen, Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin ja Vaasan yliopiston Seinäjoen yksiköiden opiskelijoille. Vastajiksi haluttiin aikuisopiskelijoita, jotka olivat opiskelleet jossain em. yksikössä vuoden 2003 aikana tai sen jälkeen. Kohdejoukon sähköpostiosoitteet selvitettiin koulutuksen järjestäneen yliopistoyksikön rekistereistä. Verkkokysely kohdistettiin yhteensä noin 350 opiskelijalle, joista 119 vastasi kyselyyn. Verkkokysely toteutettiin Tampereen yliopiston e-lomake-ohjelmistolla. Vastausprosentti oli noin 34. Kyselyä täydennettiin ryhmä- ja puhelinhaastatteluin. Haastateltavat valittiin vastaajista, jotka joko olivat antaneet yhteystietonsa ko. tarkoitusta varten verkkokyselyn yhteydessä tai olivat tutkinto-opiskelijoina jonkun yliopistokeskuksen yksikön koordinoimassa maisteriohjelmassa tai suorittivat avoimen yliopiston opintokokonaisuutta.

Haastateltujen opiskelijoiden lukumäärä koulutustyypeittäin:

Ruralia-instituutti

pitkäkestoinen ammatillinen koulutus 4

Tampereen yliopisto

avoin yliopisto 6

lyhytkestoinen ammatillinen koulutus 3

pitkäkestoinen ammatillinen koulutus 3

maisteriohjelma 3

Vaasan yliopisto

avoin yliopisto 6

2 Kohderyhmän kuvaus

Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen opiskelijoiden kohderyhmä koostui sekä avoimen yliopiston että ammatillisen täydennyskoulutuksen opiskelijoista. Vaasan yliopiston opiskelijat olivat yksinomaan avoimen yliopiston asiakkaita. Helsingin yliopiston Ruralia -instituutin opiskelijat edustivat ammatillista täydennyskoulutusta, PD-ohjelmaa. Tutkintoon johtavaa koulutusta edustivat Tampereen yliopiston ohjelmistokehityksen maisteriohjelman osallistujat.

Verkkokyselyssä vastaaja saattoi valita koulutustyyppikseen useamman kuin yhden vastauksen, minkä vuoksi vastausten summa ei ole sama kuin vastaajien kokonaismäärä. Aktiivisille aikuisopiskelijoille on tyypillistä, että lyhyessä ajassa osallistutaan sekä erillisiin opintojaksoihin että laajempiin avoimen yliopiston opintokokonaisuuksiin tai pitkäkestoisiin ammatillisiin täydennyskoulutuksiin (Taulukko 1). Opintoja voidaan suorittaa samanaikaisesti myös useammassa kuin yhdessä yliopistoyksikössä.

Taulukko 1. Vastaajien koulutustyyppi.

Koulutustyyppi	Yhteensä
Avoimen yliopiston opintojakso	31
Avoimen yliopiston opintokokonaisuus	52
Lyhytkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	38
Pitkäkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	19
Maisteriohjelma	12
Yhteensä	152

Vastaajien ikäjakauma painottuu 25–55 -vuotiaisiin aikuisopiskelijoihin (Taulukko 2).

Taulukko 2. Vastaajien sukupuoli ja ikä.

Sukupuoli	Ikä					Kaikki yhteensä
	16–25	26–35	36–45	46–55	56 tai yli	
Mies	1	14	10	11	9	45
Nainen	2	26	24	20	1	73
(tyhjä)						1
Kaikki yhteensä	3	40	34	31	10	118

Lähes kaikki vastaajat olivat jo suorittaneet vähintään opisto- tai ammattikorkeakoulutason tutkinnon (Taulukko 3). Otannassa ei pyritty ennakkoon mitenkään painottamaan tiettyä ikäryhmää tai pohjakoulutusta, joten kohdejoukon ominaisuudet tältä osin määräytyivät toteutuneiden koulutusten osallistujien perusteella.

Taulukko 3. Vastaajien koulutustausta.

Sukupuoli	Tutkinto					Yhteensä
	Ammatillinen tutkinto	Ammatti-korkeakoulu-tutkinto	Opisto-asteen tutkinto	Alempi korkeakoulu-tutkinto	Ylempi korkeakoulu-tutkinto	
Mies	1	8	12	4	19	44
Nainen		21	18	3	29	71
Kaikki yhteensä	1	29	30	7	48	115

3 Verkkokyselyn ja haastattelujen tulokset

3.1 Markkinointi

Verkkokyselyssä tiedusteltiin aluksi, mistä vastaaja oli saanut tiedon koulutuksesta, johon oli osallistunut. Yleisimmät tiedonsaannin kanavat olivat sanomalehti, sähköposti, internet ja koulutusesite työpaikalle (Taulukko 4). Vähäinen merkitys tiedonsaantikanavana oli ammattilehdillä, työvoimatoimistolla ja informaatiotilaisuuksilla. Ammattilehtien suosio ja vaikutus voi vaihdella eri ammattiryhmien välillä, ja olla ryhmästä riippuen tämän kyselyn tulosta suurempi. Työvoimakoulutukseen osallistuvien tiedonsaantikanavana työvoimatoimisto saattaa olla tämän tutkimuksen otantaa merkityksellisempi.

Taulukko 4. Media, jonka kautta saatu tieto koulutuksesta.

Media, josta saatu tieto koulutuksesta	Yhteensä
Kirje kotiin	10
Sanomalehti	28
Ammattilehti	7
Sähköposti	18
Opinto-opas	12
Internet	39
Koulutusesite kotiin	10
Koulutusesite työpaikalle	29
Puhelinsoitto järjestävään organisaatioon	1
Ystävä/työtoveri	14
Työvoimatoimisto	
Informaatiotilaisuus (esim. messut)	1
Muualta:	
Rehtorilta	1
Oppisopimustoimistosta	1
TYTin toimistosta	1
Yhteensä	172

Kun haastateltavilta tiedusteltiin, miten he haluaisivat tiedon koulutuksista, osoittautui sähköisten medioiden eli sähköpostin ja Internetin merkitys suureksi. Aikuisopiskelijoilla on halua ja potentiaalia käyttää ao. välineitä tehokkaasti ja useimmat koulutusorganisaatiot ovat aloittaneet verkkopalvelujensa kehittämisen koulutustarjontansa julkaisemisella verkossa. Sähköpostin käyttämiseen markkinointiviestinnän välineenä on suhtauduttu pidättyväisesti siksi, ettei syyllistyttäisi ns. roskapostin levittämiseen. Vastaajien mielestä sähköposti välineenä on kuitenkin täysin hyväksyttävä edellyttäen, että sähköpostiosoite on esimerkiksi aiemmin toteutetun koulutuksen aikana annettu koulutusorganisaation käyttöön.

Haastateltujen maisteriohjelman osallistujien mielipide tuki verkkokyselyn tulosta. He pitivät sähköpostia ja nettiä mieluisimpana tapana saada tietoa koulutuksista. Tosin meneillään olleesta maisteriohjelmasta he kertoivat saaneensa tiedon sanomalehdestä ja kotiin tulleesta kirjeestä, joka lähetettiin Seinäjoen ammattikorkeakoulun vastavalmistuneille. Lehdistä luetaan maakunnallisia lehtiä ja ammattilehtiä, joista mainittiin mm. Tietokone- ja Opettaja-lehti. PD -opiskelijat olivat hekin saaneet tietoa kotiin tulleeseen esitteeseen ja oman liittonsa jäsenlehden kautta. PD -opiskelijat kokivat sopivien koulutusten etsimisen työlääksi

ja aikaa vieväksi. Helpointa olisi, jos koulutussuunnittelijat keräisivät tietoa koulutuksista ja toimittaisivat sitä opiskelijoille sähköpostitse.

Haastatellut sosiaalityön opiskelijat kertoivat, että sanomalehti-ilmoitus herättää kiinnostuksen tai tuo idean opinnoista, jonka jälkeen syventävä tieto haetaan verkkosivuilta. Tosin jos haussa on jokin tietty opintokokonaisuus, esimerkiksi kielioopinnot, on verkko monesti ensisijainen tiedonhakulähde.

Haastattelujen perusteella opinto-oppaan merkitys on toimia markkinoinnin sijasta enemmänkin opinto-ohjauksen välineenä. Opinto-opasta käytetään pikemminkin opintojen suuntaamisen apuvälineenä kuin tiedonhankintavälineenä opintoihin hakeutumisvaiheessa.

Kyselyssä haluttiin saada vastaajien mielipide Seinäjoen yliopistokeskuksen yksiköiden yhteisestä opinto-oppaasta ja sen julkaisemistavasta. Lähes kaikki vastaajat pitivät yhteisen oppaan laatimista tärkeänä tai erittäin tärkeänä (Taulukko 5). Painettua tai monistettua opasta ja Internetiä pidettiin jokseenkin yhtä sopivina medioina.

Taulukko 5. Yliopistokeskuksen yhteisen opinto-oppaan tärkeys ja muoto.

Miten tärkeää mielestäsi on Seinäjoen yliopistokeskuksen yksiköiden yhteisen opinto-oppaan julkaiseminen? Missä muodossa opinto-opas mielestäsi pitäisi julkaista?

		Painotuotteena	Internetissä	Tekstiv	CD:nä
Ei lainkaan tärkeää	3				
Ei kovin tärkeää	8				
En osaa sanoa	12				
Melko tärkeää	48	32	38		
Erittäin tärkeää	47	34	34	3	-
	118				

Haastatellut sosiaalityön opiskelijat näkivät yhteisen opinto-oppaan tarpeellisena, koska siitä olisi hyötyä sivuaineopintoja suunnitellessa. Yhteisestä opinto-oppaasta näkisi muidenkin yliopistojen opetustarjonnan kootusti ja kätevästi. Yhteisen opinto-oppaan paperiversio voisi olla varsin kevyt, ja sen tehtävä olisi ohjata tarkemman tiedon hakuun ao. yksiköstä tai verkosta.

Tekstitelevisiota ei pidetty oppaan julkaisemiseen soveliaana välineenä, kuten ei CD:täkään. Kysymyksenasettelu olisi voinut olla monipuolisempi. Painotuote voidaan julkaista verkossa pdf -tiedostona, minkä vastaajat olisivat luultavasti kuitenkin mieltäneet samaksi kuin Internet-julkaisu. Tekstitelevisio olisi voinut saada enemmän suosiota, jos sen yhteydessä olisi viitattu digitaaliseen televisioon.

3.1.1. Yliopistokeskuksen tunnettuus

Haastatteluissa selvitettiin Seinäjoen yliopistokeskuksen tunnettuutta. Maisteriopiskelijoille yliopistokeskus oli käsitteenä tuttu, mutta tehtäviä ja yksiköitä sen sisällä ei tunnettu. Sosiaalityön opiskelijoille yliopistokeskus, sen toiminta ja siihen kuuluvat yliopistot olivat vieraita, samoin kuin myös ammatillisen täydennyskoulutuksen opiskelijoille. Haastattelussa kävi ilmi, että jopa osalle Framin C-siivessä työskentelevistä yliopistokeskus ja sen toiminta eivät olleet tuttuja. Kyseisessä haastattelussa toivottiinkin lisää yliopistokeskusta koskevaa tiedottamista.

Haastatteluissa selvitettiin myös avoinyliopisto.fi- ja taydennyskoulutus.fi-palveluiden tunnettuutta. Maisteriohjelman osallistujille taydennyskoulutus.fi oli tuntematon. Avoinyliopisto.fi:n tunti haastatelluista yksi. TYTin sjoki.uta.fi mainittiin paikallisena tiedonlähteenä. Ruralia -instituutin PD -opiskelijoille taydennyskoulutus.fi- ja avoinyliopisto.fi-palvelut sen sijaan olivat tuttuja. He kokivat kuitenkin, että tieto koulutuksista pitäisi saada vielä valmiimmin kerättyinä ja jäsennettynä, koska monellakaan ei ole aikaa itse etsiä tietoja Internetistä. Avoinyliopisto.fi oli kaikille sosiaalityön opiskelijoille tuttu, taydennyskoulutus.fi taas kaikille vieras. Myös ammatillisen täydennyskoulutuksen osallistujia haastateltaessa taydennyskoulutus.fi -verkkopalvelu osoittautui tuntemattomaksi.

3.1.2. Koulutustoiveita

Haastatteluissa kysyttiin myös opiskelijoiden koulutustoiveita. Ohjelmistokehityksen maisteriohjelman osallistujat halusivat lisää erityisesti ICT-alan tarjontaa, myös ammatilliselle täydennyskoulutuksen puolelle.

PD-opiskelijat olivat kotoisin pääasiassa pääkaupunkiseudulta ja toivoivat koulutustarjontaan erityisesti verkkokursseja elintarvikealalta, mutta myös yleisistä aiheista kuten tutkimusmenetelmistä ja tieteellisestä kirjoittamisesta. Verkkokurssit helpottaisivat opintojen etenemistä, koska työaika ei ole mahdollista käyttää opiskeluun ja matkustaminen koetaan työlääksi ja kalliiksi.

Opintotarjontaan oli yksi sosiaalityön opiskelijoista kaivannut sosiologian ja sosiaalipsykologian aineopintoja jo pidempään. Suunnitteilla olevan sosiaalityön maisteriohjelman odotettiin vielä parantavan opetustarjontaa ja tutkintoon vaadittavien omien opintojen edistymistä mm. yleisopintojen osalta. Tärkeimpänä nähtiin, että tutkintoon johtavia opintoja voisi opiskella suunnitellusti mahdollisimman paljon.

Vaasan avoimen yliopiston opiskelijat toivat haastattelussa esiin sisällöllisenä toivomuksena tekniikan alan avoimen yliopiston opintojen saamisen Seinäjoelle, samoin toivottiin julkisen johtamisen opintoja. Johtamisen kandidaatin- ja maisteritutkintoon kuuluvien opintojen tarjonta nähtiin tärkeänä. Joku vastaajista kritisoi alkavan johtamisen maisteriohjelman valintakriteereitä, mutta pohti sitten myös sitä, että oma tarve olisi ehkä lähempänä MBA -tyyppistä koulutusta.

3.2 Ilmoittautuminen

Verkkokyselyssä tiedusteltiin opiskelijoiden käyttämää koulutukseen ilmoittautumistapaa sekä mieluisinta tapaa ilmoittautua tulevaisuudessa. Toteutuneista ilmoittautumistavoista puhelin, paperilomake, verkkolomake ja sähköposti olivat jokseenkin yhtä yleiset (Taulukko 6). Puhelinpalvelu oli valintana harvinainen, mutta sitä on tarjonnutkin vain TYTin avoin yliopisto.

Taulukko 6. *Miten ilmoittautunut koulutukseen.*

Miten ilmoittauduit koulutukseen?

Puhelimitse yhdyshenkilölle	31
Puhelimitse automaattiseen palveluun	2
Paperilomakkeella	37
Verkkolomakkeella	34
Sähköpostitse	32

Kysyttäessä tapaa, jolla vastaajat tulevaisuudessa mieluiten ilmoittautuisivat koulutuksiin, valinnat kohdistuivat selkeästi sähköisiin välineisiin (Taulukko 7). Verkkolomake ja sähköposti olivat selvästi suosituimmat välineet. Perinteisistä tavoista vain puhelu suoraan yhdyshenkilölle säilytti asemansa. Automaattista puhelinpalvelua ei suosittu. Samoin paperilomake menetti suosionsa. Verkkokyselyssä asetettiin tarjolle myös uudempia medioita, joista vain tekstiviesti sai joitakin hajaääniä.

Taulukko 7. *Miten vastaaja ilmoittautuisi tulevaisuudessa.*

Miten tulevaisuudessa mieluiten ilmoittautuisit vastaavaan koulutukseen?

Puhelimitse yhdyshenkilölle	21
Puhelimitse automaattiseen palveluun	1
Paperilomakkeella	8
Verkkolomakkeella	58
Sähköpostitse	61
Tekstiviestillä	3
Digitelevision kautta	0
Muulla tavalla, miten?	

Haastateltujen maisteriohjelman osallistujien mielestä nettisovellusten kautta ilmoittautuminen on ylivoimaisesti toimivin ratkaisu, koska tiedon koulutuksestakin saa verkosta. Samaa mieltä olivat PD -opiskelijat, joiden mukaan nettilomakkeella on kätevintä ilmoittautua, koska sen voi tehdä silloin kun itsellä on aikaa, eikä ilmoittautuminen ole riippuvainen aukioloajoista. Ne sosiaalityön opiskelijat, jotka olivat ilmoittautuneet puhelinpalvelun kautta, pitivät menettelyä kuitenkin toimivana. Palvelun heikkous on kuitenkin sen sitominen tiettyyn ajankohtaan.

Tuloksia tarkasteltaessa on nähtävissä aikuisopiskelijoiden kyky ja halu käyttää sähköisiä välineitä ilmoittautumisessaan. Yliopistoyksiköiden kannattaisikin panostaa tämän tyyppisten palveluiden kehittämiseen.

3.3 Tiedonkulku koulutuksen aikana

Vastaajien arviot koulutuksen aikana tapahtuvien tiedotustapojen soveltuvuudesta eriteltiin järjestävän organisaation perusteella. TYTin sisällä avoin yliopisto ja ammatillinen täydennyskoulutus eroteltiin toisistaan, koska niissä järjestävä organisaatio on selvästi erillinen. Vastaajia pyydettiin arvioimaan tiedotustapoja viisiasteisella asteikolla (5 = erittäin sopiva, 1 = täysin sopimaton).

Tälläkin kohtaa korostui sähköisten välineiden merkitys (Taulukko 8). Sähköposti oli selvästi suosituin tapa. Perinteinen opiskelijakirje pystyy vielä kilpailemaan verkko-oppimisympäristön kanssa. Tosin verkko-oppimisympäristöjen käyttö ei ko. yksiköissä ole vielä kovin laajaa, eikä kaikilla vastaajilla ole niiden käytöstä minkäänlaista kokemusta.

Tuloksissa näkyy ero avoimen yliopiston ja täydennyskoulutuksen välillä. Opiskelijakirjeisiin on totuttu avoimen yliopiston toiminnassa. Tulos ei vielä anna perusteita niistä luopumiselle. Sen sijaan ilmoitustaulut ja käynnit opiskelijapalvelussa eivät selvityksen mukaan selvästikään palvele aikuisopiskelijaa.

Taulukko 8. Koulutuksen aikaisten tiedotustapojen arviointi.

Arvioi seuraavia koulutuksen aikaisia tiedotustapoja omalta kannaltasi (5 = erittäin sopiva, 1 = täysin sopimaton)

	Opiskelijakirjeet	Sähköposti	Puhelin	Verkko-oppimisympäristö	Ilmoitustaulut	Käynti opiskelijapalvelussa
Keskiarvo	3,93	4,73	3,05	3,78	1,69	2,06
HY, Ruralia	3,88	4,42	3,24	3,96	1,67	1,82
TYT, avoin	4,09	4,74	3,23	3,60	1,90	2,38
TYT, täyd	3,50	4,62	2,97	3,79	1,88	2,03
VY	3,86	4,71	2,96	3,54	2,00	2,00

Verkkokyselyssä pyydettiin arvioimaan organisaation tarjoaman koulutuksen aikaisen tiedotuksen sisällöllistä onnistumista. Tulokset eriteltiin tässäkin kohtaa organisaatiokohtaisesti (Taulukko 9). Tulosten perusteella kaikki yksiköt olivat suoriutuneet tehtävästä hyvin.

Taulukko 9. Tiedonsaanti koulutuksen etenemisestä ja järjestelyistä.

Saatko riittävästi tietoa koulutuksen etenemisestä ja käytännön järjestelyistä sen aikana (esim. tilamuutokset, koulutuksen peruuntuminen, aikataulumuutokset ym.)

	Saan aina kaiken tarvittavan tiedon	Saan jokseenkin aina tiedon	En osaa sanoa	Jään joskus vaille jotain tietoa	Jään usein vaille tietoa
HY, Ruralia	10	10	2	1	
TYT, avoin	24	24	2	2	1
TYT, täyd	20	20	3	3	1
VY	7	7	1	4	2
Yhteensä	61	61	8	10	4

Maisteriohjelman tiedottaminen oli haastateltujen mielestä onnistunutta. Pienessä ja usein kokoontuvassa ryhmässä tiedottaminen on helppoa. Yhteyttä pidettiin lähinnä opettajaan, ei esimerkiksi suunnittelijaan tai koulutussihteriin. Välineinä käytettiin opettajan ylläpitämää verkkosivua, sähköpostia ja puhelinta. Opettajan ylläpitämää maisteriohjelman verkkosivua kiiteltiin toimivuudesta ja ajantasaisuudesta.

Helsingin yliopiston Ruralia -instituutin PD -opiskelijoille ajankohtaista tietoa toimitettiin lähinnä sähköpostilla. Verkko-oppimisympäristön käyttöä kannatettiin kovasti. Sellaista ei PD -opiskelijoiden käytössä ole vielä ollut. Verkkoympäristössä toivottiin julkaistavaksi opintooppaita ja ohjeita, kalentereita, PD -lautakunnan pöytäkirjoja, linkkejä yms. Verkossa voisi myös käydä keskusteluja ja työstää lopputöitä.

Sosiaalityön opiskelijoiden mielipiteet tiedonkulusta tukivat nettikyselyn tuloksia. Tiedon saaminen oli ollut erinomaista, vastaus oli tullut yleensä heti, kun tiedusteluja oli tehty sähköpostitse tai puhelimitse. Tietoa oli saatu hyvin sekä vastuuolettajilta että toimiston henkilökunnalta. Suosituin tiedonvälitystapa opiskelijoiden kesken oli sähköpostilista. Muussakin tiedonvälityksessä sähköposti koettiin ylivoimaiseksi verrattuna esim. paperisiin opiskelijakirjeisiin.

Osa Vaasan yliopiston vastaajista odotti saavansa verkko-oppimisympäristön kautta reaaliaikaiset tiedot esimerkiksi muuttuneista luento- ja tenttisaleista, luentoajankohdista jne. Selvityksen perusteella mieluisimpia tiedonsaantitapoja olivat sähköposti ja verkko-oppimisympäristö.

3.4 Opintojen hyväksilukeminen

Opiskelijat olivat varsin vaihtelevasti saaneet hyväksiluettua aiempia suorituksiaan tutkintoihin tai opintokokonaisuuksiin (Taulukko 10). Hyväksilukemisella ja vastaavuuksilla on tutkintoon tähtäävässä koulutuksessa selvästi suurempi merkitys kuin esimerkiksi lyhytkestoisessa ammatillisessa täydennyskoulutuksessa. Hankalaksi koetaan esimerkiksi toisessa yliopistossa suoritettujen opintojakson sisällyttäminen uuteen opintokokonaisuuteen tai ammattikorkeakouluopintojen hyväksyminen korvaavana suorituksena.

Taulukko 10. Suoritusten hyväksiluku.

Oletko voinut hyväksulukea suorituksiasi johonkin tutkintoon/opintoihin?

	Kyllä	Ei
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti	12	14
TYT, avoin yliopisto	22	21
TYT, täydennyskoulutus	17	28
Vaasan yliopisto, Seinäjoen toimipiste	17	11
Lyhytkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	8	29
Pitkäkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	11	8
Avoimen yliopiston opintojakso	13	18
Avoimen yliopiston opintokokonaisuus	27	25
Maisteriohjelma	12	

“AMK:n tai muun vastaavan oppilaitoksen kurseja ei hyväksiluetä yliopistoissa, vaikka ne ovat usein sisällöltään kattavampia sekä koulutus on yksityiskohtaisempaa. Esimerkiksi olet lukenut 1,5 vuotta jotakin opintojaksoa muussa oppilaitoksessa ja sinun on silti suoritettava 2 ov:n kurssi yliopiston puolella ja siinä ‘räpäistään’ vain pintaa. Enemmän korvaavuuksia pitäisi siis sallia.”

Opiskelija Ruralia-instituutista

Tampereen yliopiston maisteriohjelman osalta hyväksilukemisen toteutumassa on huomioitava, että jo hakuvaiheessa edellytettiin tietyntäsoista ja -tyyppistä ammattikorkeakoulututkintoa.

Yleisesti ottaen vastaajat pitivät hyväksilukemista tärkeänä osana opintoja (Taulukko 11). Vastaajaryhmistä ammatillisen täydennyskoulutuksen osallistujien mielipiteet jonkin verran hajoavat. Varsinkin lyhytkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus on enemmän oman osaamisen päivittämistä kuin opintokokonaisuuksien tai tutkintojen suorittamista. Haastateltuja ammatillisen täydennyskoulutuksen opiskelijoita ei korvaavuuksia pääsääntöisesti koskettanut. Hyväksilukemismahdollisuutta pidettiin kuitenkin tärkeänä, osa korosti myös aiemman koulutuksen ja työkokemuksen merkitystä ja toivoi, että sekin huomioitaisiin esimerkiksi sivuaineopinnoissa.

Taulukko 11. *Opintojen hyväksiluvun tärkeys.*

Miten tärkeänä pidät mahdollisuutta opintojen hyväksilukemiseen?

	Erittäin tärkeänä	Melko tärkeänä	En osaa sanoa	Jossain määrin tärkeää	Ei lainkaan tärkeänä
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti	15	5	2	2	2
TYT, avoin yliopisto	29	10	1	2	
TYT, täydennyskoulutus	21	17	4	4	
Vaasan yliopisto, Seinäjoen toimipiste	23	4	1		
Lyhytkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	13	13	3	7	2
Pitkäkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	8	8	2		
Avoimen yliopiston opintojakso	21	7	2	1	
Avoimen yliopiston opintokokonaisuus	40	9	2	1	
Maisteriohjelma	8	4			

Haastattelujen perusteella opiskelijat ymmärtävät korvaavuuksien hankkimisen olevan heidän omalla vastuullaan, mutta myös jo kurssien suunnitteluvaiheessa toivottiin huomioitavan mahdollisimman laajat vastaavuudet.

“Perusteita hyväksilukemiselle muutetaan vuosittain, lisäksi yliopistojen välillä on suuriakin eroja hyväksilukemisten suhteen. Yleensä ottaen aikaisempia opintoja ei mielestäni arvosteta ja tunnusteta läheskään riittävästi.”

TYTin avoimen yliopiston opiskelija

PD - opiskelijoiden kokemusten mukaan ongelmia on ollut siinä minkä laajuisena ohjelmaan hyväksiluettavat aikaisemmat opinnot korvataan. Muualla suoritettujen ei-yliopistollisten opintojen laajuuden arvioi PD -lautakunta. Opiskelijoiden mukaan lautakunta on

ollut kannanotoissaan toisinaan liian tiukka. Yliopistotason koulutukset on kuitenkin aina hyväksytty sellaisenaan.

Sosiaalityön opiskelijoiden vastauksista tuli ilmi, että opiskelijoita turhautti se, että yliopisto-opintojen tenttikirjat olivat osittain samoja kuin AMK:n tenttivaatimukset. Koska kaikki opiskelivat työn ohella, tuntui turhauttavalta opiskella samoja asioita uudelleen.

3.5 Tiedot opintosuorituksista ja arviointiperusteista

Vastaajia pyydettiin arvioimaan koulutusorganisaatioiden tarjoamia tietoja suoritetuista opinnoista viisiportaisella asteikolla (5 = erittäin hyvä, 1 = heikko). Arvostelun kohteita olivat tietojen ajantasaisuus, virheettömyys, saatavuus, ymmärrettävyys ja riittävyys. Opiskelijat kokivat saavansa tietoa opintosuorituksistaan varsin hyvin. Merkittäviä eroja eri yksiköiden välillä ei esiintynyt, joskin Vaasan yliopiston avoimen opiskelijat arvioivat koulutuksenjärjestäjän suoriutuneen opintosuoritustietojen tarjoamisesta hieman muita heikommin. (Taulukko 12).

Taulukko 12. Koulutuksenjärjestäjän tarjoamat tiedot opintosuorituksista.

Arvioi koulutuksen järjestäjäsi tarjoamia tietoja opintosuorituksistasi (5 = erittäin hyvä, 1 = heikko)

	Ajan- tasaisuus	Virheettö- myys	Saatavuus	Ymmärret- tävyys	Riittävyys
HY, Ruralia	4,12	4,20	4,12	4,36	4,00
TYT, avoin yliopisto	4,19	4,40	4,25	4,40	4,23
TYT, täydennyskoulutus	4,18	4,20	3,91	4,07	3,76
VY	3,53	3,89	3,36	3,93	3,75

TYTin avoimen yliopiston opintosuoritukset tallennetaan Nettirekka-verkkopalveluun (Tampereen avoimen yliopiston opiskelijatietojärjestelmä), johon opiskelijat voivat kirjautua omilla tunnuksillaan. Järjestelmän lisäksi opintosuorituksia ja tenttituloksia voi edelleen käydä tutkimassa TYTin toimipisteen yleisiin tiloihin sijoitetuista kansioista. TYTin ammatillisessa täydennyskoulutuksessa opintosuorituksista tiedotetaan osana koulutuksen muuta tiedotusta, josta käytännössä vastaa kunkin koulutuksen vastuusuunnittelija. Verkkopalvelua ei ole käytössä. Molemmat käytännöt toimivat yhtä hyvin.

Puutteita on sen sijaan opintosuoritusten arviointiperusteista jaetuissa tiedoissa (Taulukot 13 ja 14). Organisaatioista Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti oli selvinnyt parhaiten. Koulutustyyppinä tarkasteltaessa havaitaan, että erityisesti ongelma koskee avoimen yliopiston opintokokonaisuuksia, mutta samalla myös Tampereen yliopiston maisteriohjelmia.

Taulukko 13. *Opintosuoritusten arviointiperusteiden saatavuus.*

Ovatko opintosuoritustesi arviointiperusteet olleet riittävän helposti saatavilla?

	Kyllä	Ei
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti	18	4
TYT, avoin yliopisto	28	14
TYT, täydennyskoulutus	32	10
Vaasan yliopisto, Seinäjoen toimipiste	18	10
Lyhytkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	25	5
Pitkäkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	15	3
Avoimen yliopiston opintojakso	22	7
Avoimen yliopiston opintokokonaisuus	32	20
Maisteriohjelma	6	6

“Pitäisi päästä omilla tunnuksilla katsomaan netistä arviointi, arvosanan rakenne ja lyhyt perustelu.”

TYTin avoimen yliopiston opiskelija

“Arviointien perusteluja erittäin vaikea saada luennoitsijoilta esim. tentin jälkeen.”

TYTin avoimen yliopiston opiskelija

Taulukko 14. *Opintosuoritusten arviointiperusteiden selkeys.*

Ovatko opintosuoritustesi arviointiperusteet olleet riittävän selkeät?

	Kyllä	Ei
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti	15	6
TYT, avoin yliopisto	30	12
TYT, täydennyskoulutus	33	9
Vaasan yliopisto, Seinäjoen toimipiste	20	8
Lyhytkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	24	6
Pitkäkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	16	2
Avoimen yliopiston opintojakso	22	8
Avoimen yliopiston opintokokonaisuus	36	16
Maisteriohjelma	6	6

Myös Vaasan yliopiston avoimen opiskelijoille arvosteluperusteet jäivät epäselviksi. Haastateltavat toivoisivat arvosteluperusteista tiedotettavan muun kurssi-informaation yhteydessä, joko nettisivustolla tai paperiversiona. Tieto arvosteluperusteista pitäisi olla selvillä jo ennen tenttiä.

Edellä mainituista epäkohdista huolimatta ainakin verkkokyselyn perusteella vastaajat kuitenkin lähes poikkeuksetta luottivat suoritusten arvostelun olevan oikeudenmukaista (Taulukko 15).

Taulukko 15. *Opintosuoritusten arvioinnin oikeudenmukaisuus.*

Onko opintosuoritustesi arviointi ollut mielestäsi oikeudenmukaista?

	Kyllä	Ei
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti	20	1
TYT, avoin yliopisto	41	1
TYT, täydennyskoulutus	40	2
Vaasan yliopisto, Seinäjoen toimipiste	23	4
Lyhytkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	29	1
Pitkäkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	18	-
Avoimen yliopiston opintojakso	27	2
Avoimen yliopiston opintokokonaisuus	48	4
Maisteriohjelma	10	2

Haastatellut maisteriohjelman osallistujat pitivät Nettiopsua (Tampereen yliopiston opiskelijatietojärjestelmä) hyvänä tapana ilmoittaa tenttituloksia, se vähentää tarvetta käydä ilmoitustauluilla. Sovelluksen käyttöarvoa lisäisi, jos siinä olisi osio, jossa kunkin kurssin tai tentin arvosteluperusteet olisivat selvästi näkyvillä.

Opintosuoritusten saatavuudessa ei maisteriopiskelijoiden mielestä ole moitittavaa, mutta arviointiperusteet ovat tulleet selväksi vain kurssien välitenttien osalta. Kun kurssi on päätynyt, ei arviointiperusteista ole kerrottu, eikä niitä ole yritetty myöskään selvittää.

Sosiaalityön opiskelijat kertoivat haastattelussa, että arviointiperusteluista tiedottaminen riippuu paljon luennoitsijasta tai kurssin vetäjästä. Itse he eivät olleet huomanneet tiedustella arviointikriteerejä, eivätkä olleet osanneet tietoa kaivata. Tentteihin valmistauduttaessa monelle riittää tieto siitä, onko arvostelu numeerista vai hyväksytty/hylätty -asteikolla ja tentin jälkeen vain odotetaan tulosta.

3.6 Tenttijärjestelyt

Tenttijärjestelyt olivat vastaajien mielestä kaikissa organisaatioissa varsin toimivat (Taulukko 16). TYTin täydennyskoulutuksissa tentit tosin ovat opintosuorituksina melko harvinaisia, lyhytkestoissa koulutuksissa niitä ei juuri ole ja pitkäkestoissakin koulutuksissa vaaditaan yleensä tenttien sijasta harjoitustöitä.

Verkkokyselyssä tenttien ajankohdasta esitettiin toivomuksia tenttilisäsuksien kellonajan siirtämiseksi tuntia myöhemmäksi, jotta työssäkävijöille jäisi enemmän aikaan valmistautua. Toisaalta haastatellut opiskelijat sekä TYTin avoimesta yliopistosta että Vaasan yliopistosta vastustivat tentin aloittamisen myöhentämistä, koska sen myötä lopetusajankohtakin siirtyisi myöhemmäksi.

Vaasan yliopiston vastaajat esittivät kritiikkiä tentti-ilmoittautumisen käytännön epäselvyydestä. Hessu-järjestelmän (Vaasan yliopiston tenttipalvelu) käyttö koettiin hankalaksi. Tietoa tenttisaleista ei välitetä etukäteen.

Taulukko 16. Koulutuksenjärjestäjän tenttijärjestelyt.

	Yleinen toimivuus	Ajankohtien sopivuus	Tiedottaminen
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti	3,90	3,81	3,81
TYT, avoin yliopisto	4,37	4,23	4,04
TYT, täydennyskoulutus	4,00	3,78	3,67
Vaasan yliopisto, Seinäjoen toimipiste	4,17	3,78	3,78

Haastatellut maisteriopiskelijat eivät löytäneet tenttijärjestelyistä moitittavaa missään suhteessa. Tiedotus tenteistä on koulutukseen sisäänrakennettua. Yhteisestä yliopistokeskukseen tenttipäivästä ei maisteriohjelmassa olisi hyötyä.

Myös haastatellut sosiaalityön opiskelijat olivat tyytyväisiä nykyiseen tenttikäytäntöön ja mm. tenttien aloitusajankohtiin. Aloitusajankohtaa ei haluttu myöhentää, eikä myöskään tenttipäivän siirtoa lauantaile toivottu.

Suurin osa verkkovastaajista olisi ollut halukas suorittamaan tentin verkon välityksellä (Taulukko 17). Haastatteluissa pyrittiin esittämään verkkotenttejä käsittelevä kysymys opiskelijan oikeusturvaa, tarvittavaa kontrollia ja luotettavaa tekniikkaa koskevana ongelmana. Tällöin vastaajien suhtautuminen oli varovaisempaa kuin verkkokyselyssä.

Taulukko 17. Tentin suorittaminen verkon välityksellä.

Olisitko halukas suorittamaan tentin verkon välityksellä?

	Kyllä	Ei
Kaikki	97	17
Lyhytkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	31	4
Pitkäkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	15	2
Avoimen yliopiston opintojakso	26	5
Avoimen yliopiston opintokokonaisuus	44	8
Maisteriohjelma	10	2

Yleisesti ottaen verkkotentteihin suhtauduttiin mielenkiinnolla, hyvänä pidettiin mahdollisuutta suorittaa tentti kotona, omassa rauhassa ja tutussa ympäristössä. Mahdollisesti ilmevät tekniset ongelmat askarruttivat ryhmäläisiä. Vaarana koettiin esim. se, ettei voikaan suorittaa tenttiä oikeana ajankohtana, jos tekniikka ei toimikaan kotona. Myös valvonnan toteutuminen arvelutti.

Osa haastateltavista esitti, että tentit pitäisi saada kirjoittaa tietokoneella, vaikka tentti järjestettäisiinkin avoimen yliopiston tiloissa, sillä perinteiset kynä-paperitentit koettiin hankalina. Opiskelun myötä tietokoneella tehdyt kirjalliset työt ovat tulleet tutummaksi ja sujuvammaksi työskentelymenetelmäksi.

3.7 Opetustilat

Verkkokyselyllä haluttiin saada selville opiskelijoiden mielipiteitä yliopistoyksiköiden käytössä olevista opetustiloista, niiden viihtyisyydestä ja varustuksesta sekä oheispalveluiden saatavuudesta (Taulukko 18).

Taulukko 18. Opetustilojen arviointi.

Viihtyisyys	Kyllä	Ei
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti	21	4
TYT, avoin yliopisto	36	7
TYT, täydennyskoulutus	34	12
Vaasan yliopisto, Seinäjoen toimipiste	21	7
Kalustuksen asianmukaisuus		
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti	22	3
TYT, avoin yliopisto	38	5
TYT, täydennyskoulutus	39	7
Vaasan yliopisto, Seinäjoen toimipiste	25	4
Varustus opetuksen kannalta oikeaa		
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti	20	5
TYT, avoin yliopisto	37	6
TYT, täydennyskoulutus	39	7
Vaasan yliopisto, Seinäjoen toimipiste	22	6
Tilojen löydettävyys		
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti	19	5
TYT, avoin yliopisto	38	5
TYT, täydennyskoulutus	38	7
Vaasan yliopisto, Seinäjoen toimipiste	17	11
Kahvi- ja ruokailupaikkojen sijainti hyvä		
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti	15	10
TYT, avoin yliopisto	33	11
TYT, täydennyskoulutus	36	9
Vaasan yliopisto, Seinäjoen toimipiste	19	8

Yliopistoyksiköillä on itsellään hyvin rajoitetusti opetustiloja, minkä vuoksi lähiopetustiloja joudutaan vuokraamaan muilta lähellä sijaitsevilta koulutusorganisaatioilta. Kalustukseen ja varustukseen ei vuokratiloissa pystytä juurikaan vaikuttamaan. Erityisesti Seinäjoen ammatikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan yksiköltä vuokrattavat tilat ovat iäkkäitä, sokkeloisia ja vaikeasti opastettavia. Framissa sijaitsevat opetustilat ovat pieniä ja atk-luokka ahdas.

“Framissa järjestetyn koulutuksen opiskelutila oli täysin työskentelyyn kelvoton tilan koon ja ilmastoinnin osalta.”

TYTin täydennyskoulutuksen opiskelija

Tulosten perusteella opiskelijat kuitenkin pitivät tiloja pääsääntöisesti viihtyisinä lukuun ottamatta TYTin täydennyskoulutusopiskelijoita, joiden koulutus enimmäkseen järjestetään uusissa omissa tiloissa Teknologiakeskus Framissa. Tilojen löydettävyyskään ei opiskelijoille

ole ongelma, ei edes Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden yksikön tiloissa. Tulosta selittää henkilökunnan tottuneisuus riittävästä opastuksesta huolehtimiseen. Framin atk-luokan ahtauden lisäksi opiskelijoita on kiusannut puutteellinen ilmanvaihto. Kritisoitu luokka oli aiemmin varustettu pöytämallin tietokoneilla, jotka päällä ollessaan tuottivat runsaasti lämpöä. Nyttemmin pöytämallit on korvattu kannettavilla tietokoneilla, jotka säästävät pöytätilaa ja lämmittävät sisäilmaa vain vähän.

Maisteriohjelman osallistujat kritisoivat myös atk-luokan ohjelmavaliokimaa. Pöytämallin koneissa oli maisteriohjelman alkuvaiheessa käytössä vanhentunut käyttöjärjestelmä. 3D-mallinnusharjoituksiin tarvittavaa ohjelmaa ei pyynnöistä huolimatta koskaan asennettu koneisiin. Luokkien dataprojektoreiden pitäisi olla kattoon asennettuja. Perinteinen luokkakalustus ja -järjestys oli haastateltujen mielestä parempi kuin kehäksi järjestetyt pöydät.

Kahvi- ja ruokailutilojen riittämättömyys aikuisopiskelijan tarpeita ajatellen on ollut ennestään koulutusorganisaatioiden tiedossa. Framin kahvio ei ole auki iltaisin eikä kampusalueen kahvioita ole lainkaan suunniteltu palvelemaan opiskelijoita. Kahviautomaatteja kutsutaan halveksivasti 'kuramaateiksi'.

3.8 Opiskelumenetelmät

Vastaajia pyydettiin henkilökohtaisesti arvioimaan eri opiskelumenetelmien soveltuvuutta viisiportaisella asteikolla (5 = sopii erittäin hyvin, 1 = soveltuu erittäin heikosti). Vaihtoehtoisiksi pyrittiin asettamaan perinteisten opiskelu- ja opetusmenetelmien lisäksi uuden viestintäteknologian mahdollistamia tapoja toteuttaa aikuisopetusta. Uusille näkökulmille on perusteita, koska Seinäjoen yliopistokeskuksen kehittämismäärärahoista on vuosina 2004–2005 myönnetty merkittäviä summia tietoliikenneinfrastruktuurin rakentamiseen. Luodulle infrastruktuurille pyritään löytämään myös opetuskäyttöä. Tuloksia eriteltiin koulutusorganisaation, koulutustyyppin, opiskelijan sukupuolen ja iän sekä asuinpaikan etäisyyden perusteella (liite 1).

Lähiopetus

Perinteinen lähiopetus luokassa toimii hyvin kaikkien opiskelijaryhmien mielestä, mutta erityisesti sitä arvostetaan pitkäkestoisessa ammatillisessa täydennyskoulutuksessa. Poikkeuksena kuitenkin PD-opiskelijat, jotka opiskelivat mieluummin ajasta ja paikasta riippumatta, koska opintoihin voi harvoin käyttää työaika. Tulosta voitaneen tulkita siten, että mahdollisena palvelutoimintana toteutetussa koulutuksessa perinteinen lähiopetus parhaiten toteuttaa asiakkaan eli opiskelijan odotuksia. Miesten ja naisten välillä ei ollut merkittävää eroa, sen sijaan kotipaikan etäisyys vaikutti siten, että yli 60 km matka opiskelupaikkakunnalle vähensi jo huomattavasti perinteisen lähiopetuksen suosiota. Ikäryhmissä 26–35 ja yli 55 vuotta perinteinen luennointi on suosituinta.

Sosiaalityön opiskelijat mainitsivat, että liian usein tapahtuvat lähiopetuskokoukset ovat helposti rasitte, kerran kuussa olisi sopiva väli. Lähiopetuksessa saatavaa ryhmän tukea ja vuorovaikutuksen kautta tulevaa innostusta pidettiin kuitenkin tärkeänä omalle opiskelutalvaatiolle. Vertaistukea sosiaalityön opiskelijat kokivat saavansa riittävästi, ja korostivat, että sen tulee olla omaehtoista. Jos koulutuksen järjestäjä puuttuu liiaksi vertaistukeen,

siitä tulee pakonomaista. Lähiopetuskertojen välillä ryhmä toimi tiivisti sähköpostitse, koulutuksen järjestäjän tekemä sähköpostilista koettiin hyvänä yhteydenpitovälineenä.

Opintotyypeittäin tarkasteltuna vain pitkäkestoisten ammatillisten koulutusten osallistujat pitivät ryhmätöitä itselleen hyvin sopivana opiskelumuotona. Miehet pitivät ryhmätöiden tekemistä mieluisampana kuin naiset. Iällä tai opiskelupaikkakunnan etäisyydellä ei sen sijaan ollut merkitystä. Tosin ryhmätöiden tekeminen ei ylipäättään näytä olevan opiskelijoille mieleistä. Vain osana lähiopetusta suoritettavat ryhmätöet tuntuivat opiskelijoista houkuttelevilta.

Audio-opetus

Puhelinverkon kautta tapahtuvia audioyhteyksiä on käytetty jonkin verran avoimen yliopiston opetuksessa. Opetusmenetelmän vieraus saattaa näkyä kyselyn tuloksissa. Vain avoimen yliopiston vastaajat näyttivät pitävän menetelmää jossain määrin sopivana. Etäisyydellä opiskelupaikkakunnalle ei näyttänyt olevan merkitystä. Merkittävää oli, että reaaliaikaiset audioluennot verkossa olivat kaikkein epäsuosituin vaihtoehto. Tutkimuksen perusteella tiettyyn aikaan sidottu opetus, jonka tekniikasta ja vastaanottamisesta joutuisi vastaamaan itse, on oppilaan kannalta huonoin mahdollinen vaihtoehto. Käyttötapana audioyhteydet tulisivat parhaiten kyseeseen lähiopetukseen sidotussa yksilöllisessä tai ryhmässä tapahtuvassa ohjauksessa.

Reaaliaikaisia audioluentoja enemmän vastaajia näyttäisi kiinnostavan audiotiedostojen kuunteleminen CD:ltä tai verkon kautta ladattavina tiedostoina. Tämän kyselyn perusteella CD olisi opiskelijoiden mielestä näistä kahdesta ”sopivampi”. Äänitiedostojen lataamisen eli podcastingin suosio on kuitenkin viihdekäytön lisäksi laajentunut ainakin uutisvälitykseen ja radion puheohjelmien jakeluun, miksei siis pian myös opetukseen. Uusimmat matkapuhelinlaitteet tukisivat sellaisenaan mp3-tiedostojen vastaanottamista ja kuuntelua. Verkkoon kytkettyjen tietokoneiden käyttäjien kannalta äänitiedostojen jakelu ja kuuntelu pitäisi olla jo yhtä helposti hallittavaa kuin sähköpostin liitteiden käsittely.

Opintotyypeittäin tarkasteltuna pitkäkestoisen ammatillisen täydennyskoulutuksen opiskelijat osoittautuivat kaikkein konservatiivisimmiksi. Mielenkiintoa äänitiedostojen opetuskäyttöä kohtaan löytyy avoimesta yliopistosta ja Ruralia-instituutin vastaajilta sekä naispuolisilta vastaajilta yleensä. Sama materiaali menettää kuitenkin soveltuvuutensa, mikäli se lähetetään ohjelmana radion kautta. Vastaajat mieltävät radion mediana vievän mahdollisuuden valita itselleen sopivan opiskeluun tarkoitettun ajankohdan. Mikään vastaajaryhmä ei tämän kyselyn perusteella pidä radiota itselleen soveliaana opiskelumenetelmänä.

Videoneuvottelutekniikat ja video-opetus

Videoneuvottelutekniikan hyödyntämisestä kysely osoitti, että nauhoitetut videoluennot verkossa ovat opiskelijoiden mielestä parempi vaihtoehto kuin reaaliaikaiset luennot. VHS:lle tai DVD:lle siirretyt luennot ovat verkosta imuroitavien tiedostojen kanssa samanarvoiset. Organisaatiosta TYTin avoimen yliopiston opiskelijat suhtautuivat videoluentoihin kaikkein positiivisimmin. Maisteriohjelman osallistujat ja avoimen yliopiston opiskelijat suhtautuivat videoluentoihin kaikkein myötämielisimmin. Tosin nämä kaksi ryhmää ovat lähellä toisiaan, koska maisteriohjelman koulutuksesta merkittävä osa toteutetaan avoimen yliopiston opetuksena.

Sosiaalityön opiskelijoiden mielestä nauhoitettujen videoluentojen hyvä puoli on, että opetusta voi vastaanottaa silloin, kun se itselle parhaiten sopii, eikä tarvitse lähteä erikseen luennolle. Haittana nähtiin, ettei videoluennon herättämiä ajatuksia voi jakaa toisten kanssa, eikä synny keskustelua. Ratkaisuksi haastateltavat ehdottivat verkkoympäristöä, jossa voisi käydä keskustelua käsiteltävistä aiheista ennalta tiedossa olevana ajankohtana.

Ryhmätyöhön soveltuvana välineenä videoneuvottelua ei osattu mieltää. Sitominen tekniikkaan, videoneuvotteluun tai verkko-opiskeluun, ei näytä lisäävän ryhmätöiden houkuttelevuutta.

Vierailut & seminaarit

Vierailut ja seminaarit häviävät suosiossa lähiopetukselle, mutta ovat videoneuvotteluyhteyksiä suosituimpia. Pitkäkestoisten ammatillisten täydennyskoulutusten osallistujat arvostivat niitä muita opintotyyppien edustajia enemmän. Miehet pitivät vierailuja paremmin opiskeluun soveltuvana menetelmänä kuin naiset. Etäisyys opiskelupaikkakunnalle näytti vaikuttavan siten, että jos matka on lyhyt tai hyvin pitkä, vierailut häviävät suosiossa selvästi lähiopetukselle. Jos matka taas on keskipitkä, 16–30 km, vierailuja pidetään varsin sopivana vaihtoehtona.

Opintopiirit ja työpajat

Tutorin ohjaamiin opintopiireihin tai työpajoihin vastaajat eivät osaa ottaa kantaa. Vastauksen perusteella ei minkään opintotyypin tai opiskelijaryhmän kohdalla voi niiden käyttöä sen paremmin suositella kuin kieltääkään. Miehet kuitenkin pitivät työpajatyypisistä työskentelystä enemmän kuin naiset.

Itsenäinen opiskelu

Myönteisimmin vastaajat suhtautuivat itsenäisesti suoritettavaan opintomateriaaliin tai kirjallisuuteen perehtymiseen, yksilötehtävien suorittamiseen sekä omiin kirjallisiin tuotoksiin. Tulos lienee aikuisopiskelijan tavoitteita ja rajoitteita ajatellen ymmärrettävä, eikä vaihtelee merkittävästi eri opintotyyppien tai koulutusta järjestävien organisaation välillä. Merkittelevää kuitenkin oli, ettei miesten suhtautuminen itsenäiseen opiskeluun ollut yhtä varauksetonta kuin naisten. Omat kirjalliset tuotokset ovat naisille mieluisampi opiskelumuu-
to kuin miehille.

Verkko – oppimisympäristöt

Moderneista opetusteknologisista sovellutuksista positiivisimmin vastaajat suhtautuvat verkko-oppimisympäristöihin. Erityisesti PD-opiskelijat ja avoimen yliopiston opiskelijat toivoivat verkko-oppimisympäristöjen käyttöä opinnoissa. Organisaatiokohtaisesti tai opintotyypin perusteella asiaa tarkasteltaessa ainoastaan TYTin ammatillisen täydennyskoulutuksen osallistujat suhtautuvat asiaan selvästi varautuneesti. Aiemmin jo todettiin ko. vastaajien arvostavan perinteistä lähiopetusta, joten tulokset tukevat toisiaan. Haastattelun perusteella maisteriohjelman osallistujat eivät myöskään pitäneet verkko-oppimisympäristöjä tärkeinä. Tosin yhdellä heidän kevään 2006 kursseistaan on otettu käyttöön Mimerdesk-ohjelmisto. Käytössä on ollut ongelmia mm. salasanojen kanssa (ylläpito Seinäjoen TYTissä, sovellus ei toimi Tay:n peruspalvelutunnuksella). Käyttötarkoitus vaikutti lähinnä tiedottamiselta. Ohjelmiston muu tarkoitus oli haastatelluille hahmottumatta, mutta opettajan oli havaittu laittaneen myös graduaiheita esille. Saattaa olla, että sovellusta on tarkoitus käyttää jatkossa myös opinnäytetyön ohjaamiseen.

Maisteriohjelman opettajat olivat menestyksekkäästi osanneet käyttää muita verkkoon tukeutuvia välineitä, kuten Internetiä ja sähköpostia, joten verkko-oppimisympäristön mahdollisesti tuoma lisäarvo on tietojenkäsittelytieteitä opiskeleville ollut pieni.

Käyttökokemuksen puute voi selittää muun ammatillisen täydennyskoulutuksen vastaajien varautuneisuutta. TYTin avoimessa yliopistossa verkko-oppimisympäristöt (WebCT, Moodle) on integroitu osaksi opetusta jo vuosia sitten, mikä vaikuttaa opiskelijoiden asenteisiin positiivisesti. Syy varovaiseen asenteeseen suhtautumisessa verkko-oppimisympäristöihin ja videoneuvotteluihin voi olla myös aiemmin kohdatut tekniset ongelmat sekä käsitys puutteellisesta vuorovaikutuksesta. Lisäksi aikuisopiskelijalle on jo muodostunut omanlaisensa opiskelutaidot ja opiskelutekniikka, joista poisoppiminen kuluttaa energiaa varsinaisen sisällön omaksumiselta.

Televisio

Televisioon suhtauduttiin opetusmenetelmänä melko varautuneesti. Kielteisimmin siihen suhtautuivat pitkäkestoisiin ammatillisiin täydennyskoulutuksiin osallistuvat opiskelijat. Avoimen yliopiston opiskelijoille ajatus ei kuitenkaan näytä olevan mahdoton, kuten ei moni muukaan tekniikkaan sidoksissa oleva opiskelumuoto. Kysymys opiskelumenetelmän sopivuudesta ei ehkä tee televisiolle oikeutta, koska kokemusta opetuslähetysten seuraamisesta tarkastelun alla olevien yksiköiden tarjonnan osana tuskin on. Teknisesti menetelmä soveltunee kaikille, kyse on enemmänkin aikuisopiskelijan tavasta arvostaa perinteisiä opiskelumenetelmiä. Sukupuolten välillä oli suhtautumisessa selvä ero, naiset olisivat opetustelevisiosta miehiä kiinnostuneempia.

3.9 Palautteen antaminen

Tarkasteltaessa tapoja, joilla vastaajat ovat antaneet palautetta koulutuksen järjestäjälle, voi todeta sähköisten välineiden olevan jo yhtä yleisesti käytettyjä kuin perinteinen paperilomake (Taulukko 19). Toteutuneen palautteenannon perusteella palautekeskustelujen ja suorien yhteydenottojen merkitys näyttää pieneltä avoimen yliopiston opintokokonaisuuksia lukuun ottamatta. Mahdollisuus palautekeskusteluun ja suoriin kontakteihin näyttää kuitenkin olevan opiskelijoille tärkeä, koska ne ovat selvästi paperilla annettua palautetta suositumpia.

Taulukko 19. Toteutunut ja mieluisin palautteenantotapa.

	Paperi- lomakkeella	Sähköisellä lomakkeella	Sähköposti- kyselyyn vastaamalla	Palautte keskusteluun osallistamalla	Yhteys koulutuksen järjestäjään
Muoto, jolla antanut palautetta					
Kaikki	52	42	35	14	24
Avoin, opintojakso	12	10	7	1	5
Avoin, opintokokonaisuus	20	16	15	6	11
Täydennyskoulutus, lyhytkestoinen	16	21	11	3	5
Täydennyskoulutus, pitkäkestoinen	14	7	8	4	4
Maisteriohjelma	1	1	5	2	4
Muoto, jossa mieluiten antaa palautetta					
Kaikki	22	31	66	45	37
Avoin, opintojakso	4	7	16	13	10
Avoin, opintokokonaisuus	9	14	27	23	17
Täyd. lyhytkestoinen	4	10	28	9	14
Täyd.pitkäkestoinen	9	6	10	7	6
Maisteriohjelma	1	1	4	6	3

Tuloksia tarkasteltaessa on huomattava, että vastaaja on voinut valita koulutustyyppikseen useamman kuin yhden, minkä vuoksi "Kaikki" rivin tulokset eivät ole koulutustyyppiä vastaavien tulosten summa.

Palautteella uskotaan yleisesti olevan merkitystä koulutuksen kehittämisvälineenä, vaikkei opiskelija sitä varsinkaan lyhytkestoisessa täydennyskoulutuksessa voi itse todeta, jos palautetta on kerätty vasta koulutuksen päättyessä. Halukkuus antaa palautetta vähenee koulutuksen päätyttyä niin, että puolen vuoden päästä miltei joka toinen jättäisi sen antamatta (Taulukko 20).

Maisteriohjelmissa opettaja on pyytänyt palautetta kursseista sähköpostilla koulutuksen jälkeen. Sähköposti on haastateltujen mielestä sopivin väline palautteen antamiseen. Muulle koulutukseen osallistuvalla henkilöstöllä (koulutussihteeri, suunnittelija) haastateltavat eivät ole opintojen aikana antaneet palautetta. Opettajan oma aktiivisuus palautteen keräämisessä on siis tärkeämpää kuin väline, jolla asia toteutetaan.

Taulukko 20. Palautteen merkitys ja halukkuus antaa sitä myöhemmin.

Onko annetulla palautteella ollut merkitystä?

	Kyllä	Ei
HY, Ruralia-instituutti	19	5
TYT, avoin yliopisto	33	6
TYT, täydennyskoulutus	39	6
Vaasan yliopisto	25	2
Onko halukas antamaan palautetta jälkikäteen, esim. 6 kk jälkeen?		
	Kyllä	Ei
	63	54

Puolet haastatelluista ammatillisen täydennyskoulutuksen opiskelijoista oli sitä mieltä, että palaute on hyvä antaa heti kurssin yhteydessä, toinen puoli taas antaisi palautteen mie-

luummin sähköisesti. Välitön palaute koettiin tarpeellisena mahdollisten kurssiin liittyvien muutosten vuoksi, sähköisen palautteen suosijat taas arvelivat sen olevan rehellisempää varsinkin silloin, jos palaute on kielteistä.

3.10 Henkilökohtainen opinto-ohjaus

Verkkokyselyn vastaajilta tiedusteltiin, missä muodossa he haluaisivat saada ohjausta koulutuksen toteuttajilta. Myös saadun ohjauksen laatu pyydettiin arvioimaan (Taulukko 21). Sähköposti osoittautui jälleen suosituimmaksi ohjauksen välineeksi. Opettajien ja tutorin kohdalla henkilökohtainen tapaaminen oli toiseksi suosituin vaihtoehto. Koulutussuunnittelijan ja kurssisihteerin osalta opiskelijakirjeillä on tapaamista suurempi merkitys, mitä avoimen yliopiston toiminnassa on syytä olettaakin. Verkko-oppimisympäristöjen kautta haluttaisiin pitää yhteyttä lähinnä opettajiin.

Taulukko 21. *Muoto, jossa vastaaja haluaa opinto-ohjausta koulutuksen toteuttajilta ja ohjauksen laatu.*

Missä muodossa halutaan opinto-ohjausta koulutuksen toteuttajilta?

	Kirje	Sähköposti	Puhelin	Verkkosivu	Verkko-oppimisympäristö	Henkilökohtainen tapaaminen
Opettaja	18	104	16	24	43	59
Tutor	12	96	17	21	35	53
Koulutussuunnittelija	34	102	17	26	26	24
Kurssisihteeri	42	107	23	22	21	14
Saadun sisällöllisen ohjauksen laatu (5 = erittäin hyvää, 1 = heikkoa)						
	Opettaja	Ei tarvittu	Tutor	Ei tarvittu	Koulutussuunnittelija	Kurssisihteeri
HY, Ruralia	3,77	8	3,45	13	4,00	3,69
TYT, avoin	4,05	7	4,00	26	4,00	4,13
TYT, täyd.	4,44	9	4,20	25	3,96	3,90
VY	4,10	8	4,00	21	3,65	4,00

Vastaajien arvioinnin mukaan kaikki kyselyn kohteena olleet koulutusorganisaatiot olivat antaneet laadullisesti hyvää ohjausta. Ei tarvittu -vaihtoehdon valitsivat ne vastaajat, jotka eivät ole ko. henkilön ohjausta tarvinneet.

TYTin avoimen yliopiston tarjoama ohjaus oli verkkokyselyn perusteella kaikin puolin laadukasta. Haastatellut sosiaalityön opiskelijat vahvistivat tuloksen. Ryhmäläiset olivat mielestään saaneet opinto-ohjausta riittävästi ja aina, kun olivat sitä tarvinneet. Monet korostivat sitä, että tiedon saaminen on kiinni omasta itsestä ja tiedonhakumotivaatiosta. Jotkut pohdiskelivat sitä, että tarjolla ollutta henkilökohtaista ohjausta olisi kannattanut hyödyntää enemmänkin. Ylipäätään haastatellut olivat sitä mieltä, että opinto-ohjaus on ollut opiske-

lun kaikissa vaiheissa riittävää ja esim. muutoksista on tiedotettu hyvin ja nopeasti. Lisäksi tietoa on päivitetty aina tarvittaessa.

Ruralia -instituutin tarjoaman sisällöllisen ohjauksen taso oli kyselyn perusteella hieman muita organisaatioita heikompi. PD -ohjelman osallistujat saavat opinto-ohjausta ohjelman koulutussuunnittelijalta mm. henkilökohtaista opintosuunnitelmaa tehtäessä. HOPS -ohjaus tapahtuu henkilökohtaisen tapaamisen ja puhelin- tai sähköpostikeskustelujen kautta. Opintojen aloitusvaiheen lisäksi opinto-ohjausta tarvitaan erityisesti päättötyötä tehtäessä. Tällöin ohjauksesta suurimman vastuun kantaa pääsääntöisesti opiskelijan oma tutor eli asiantuntijaohjaaja. Toisilla suhde ohjaajaan on muodostunut hyvinkin tiiviiksi, kun taas toisilla se on melkein pelkkä muodollisuus. Ohjauksen toteuttamista hankaloittavat mm. henkilövaihdokset. On ollut aikoja, etteivät osallistujat ole tienneet, keneltä kysyä apua.

Haastateltujen Ruralia -instituutin PD -opiskelijoiden mielestä opinto-ohjausta voitaisiin tehostaa ottamalla käyttöön verkko-oppimisympäristö, jossa esimerkiksi lopputöitä voitaisiin työstää yhdessä. Opinto-ohjausta tarvittaisiin erityisesti opintojen puolivälissä, koska silloin koossa on noin puolet opinnoista ja opiskelijalta vaaditaan erityisen paljon motivaatiota suorittaa vielä jäljellä olevat opinnot.

Haastatellut maisteriopiskelijat ovat saaneet opinto-ohjausta vain kunkin kurssin vastuuopettajalta, eivät koulutussuunnittelijalta tai kurssisihteeriltä. Välineenä oli käytetty sähköpostia kuten muussakin yhteydenpidossa. Saatu sisällöllinen ohjaus on ollut hyvää. Päättötyön tekemisen aikaisesta ohjauksesta haastateltavilla ei ollut kokemusta.

Kysyttäessä tarvetta yliopistokeskuksen yhteiselle opinto-ohjaukselle enemmistö katsoi, että tarvetta olisi (Taulukko 22). Tarkemmin asiaa kysyttäessä vastaajat arvelivat, että ohjaustarve korostuu opintojen alkuvaiheessa ja niiden suuntaamisessa. Kokonaisuus näyttyy aloittelevalle aikuisopiskelijalle hajanaisena ja tietomäärä hallitsemattomana. Yhden luukun periaate opintoneuvonnassa kuulosti hyvältä, mutta käytännön toteutusta hieman epäiltiin, koska yliopistokeskuksen yhteinen markkinointikin on vielä hahmottumatta.

Taulukko 22. *Yliopistokeskuksen yhteisen opinto-ohjauksen tarpeellisuus.*

Onko tarvetta yliopistokeskuksen yhteiselle opinto-ohjaukselle?

	Kyllä	Ei
HY, Ruralia-instituutti	13	11
TYT, avoin	29	12
TYT, täyd.	23	16
VY	19	9

Verkkokyselyssä pyydettiin myös arvioimaan väitteitä, jotka koskivat henkilökohtaisia opintosuunnitelmia ja opintojen suunnitteluun saatua ohjausta (Taulukot 23 ja 24). Vastausten perusteella on pääteltävissä, että lähes kaikki pitivät HOPS:ia joko tärkeänä tai erittäin tärkeänä, mutta että HOPS:ien ajallisessa kestossa, päivittämisessä, yksityiskohtaisuudessa ja muodossa on toivomisen varaa.

Haastateltujen maisteriopiskelijoiden mielestä HOPS tuntuu muodollisuudelta, tultuaan hyväksytyksi ohjelmaan osallistujat saivat listan kurseista, jotka on suoritettava. Saatu ohje kehotti neuvottelemaan professorin kanssa, jos halusi poiketa listasta ja suorittaa jotain

muuta. Korvaavuus oli siis neuvoteltava itse, eikä ryhmässä kukaan ollut yrittänyt korvaavuuksista sopia.

Nykyiseen maisteriohjelmaan kaivattaisiin enemmän vaihtoehtoja eli mahdollisuutta sisällyttää tutkintoon monipuolisempia opintoja, mutta haastateltavat ymmärsivät koulutuksenjärjestäjän resurssien rajoitukset. HOPS:in muodolla ei ole merkitystä, tärkeämpää olisi antaa sen muokkaamiselle todelliset mahdollisuudet.

Taulukko 23. *HOPS:ien arviointi.*

Arvioi väittämiä, jos oma HOPS laadittu (5 = täysin samaa mieltä, 1 = täysin eri mieltä)

HOPS on tarpeellinen opintojen suuntaamisen kannalta	4,34
HOPS on laadittu riittävän pitkälle ajalle	3,77
HOPS on sisällöllisesti riittävän yksityiskohtainen	3,79
HOPS on riittävän usein päivitettävä	3,58
HOPS on sopivassa muodossa	3,75

Haastattelussa sosiaalityön opiskelijat pohtivat HOPS:in merkitystä ja sen kehittämistä. Kaikki olivat jonkinlaisen kirjallisen HOPS:in laatineet opintojensa alussa, mutta totesivat myös, etteivät opiskelut olleet toteutuneet HOPS:in mukaisesti. Myöhemmässä vaiheessa ei kukaan haastatelluista ollut täydentänyt HOPS:ia kirjallisessa muodossa, vaan lähinnä ajatuksissaan. Sähköisen HOPS:in ideaa ryhmäläiset pitivät hyvänä. He kokivat, että sähköisen version säännöllinen päivittäminen olisi todennäköisempää kuin paperiversion. He myös ehdottivat, että sähköinen HOPS sisältäisi valmiin rungon kunkin opintokokonaisuuden sisällöstä, jota voisi sitten muokata yksilöllisesti.

Ruralia -instituutin PD -opiskelijat pitivät henkilökohtaista opintosuunnitelmaa tärkeänä ja pitivät hyvänä, että HOPS tehdään opintojen alussa melko itsenäisesti. Se auttaa suunnittelemaan ja hahmottamaan omaa opintokokonaisuutta. HOPS:in on oltava joustava, jotta sitä voi päivittää tarpeen mukaan esimerkiksi työtehtävien muuttuessa. Laadinnassa apuna ovat olleet koulutussuunnittelija ja oma tutor, mikä on ollut hyvä käytäntö. Enempää tukea HOPS:in laadintaan ei kaivattu.

Vaasan yliopiston opiskelijoiden enemmistö katsoi saaneensa ohjausta tarpeeksi. Heidän mukaansa opinto-ohjaukselle on suurin tarve opintojen alussa, mutta sitä tarvitaan kuitenkin kaikissa opintojen vaiheissa päättötyö mukaan lukien. Henkilökohtaista opintoneuvontaa ja opastusta HOPS:in laadinnassa toivottiin tarjottavan enemmän myös Seinäjoella.

Taulukko 24. *Opintojen suunnitteluun saadun ohjauksen arviointi.*

Arvioi saamaasi ohjausta koskien oman opiskelusi suunnittelua (5 = erittäin hyvää, 1 = heikkoa)

	Riittävyys	Oikea-aikaisuus	Tarpeellisuus	Ammattitaitoisuus	Ei ollut tarvetta
HY, Ruralia	3,23	3,23	4,00	3,76	9
TYT, avoin	3,83	3,75	4,20	4,08	15
TYT, täyd	3,72	3,63	3,66	3,90	22
VY	3,05	3,15	3,63	3,57	10

Päättötyön yhteydessä saadun ohjauksen laatua koskevassa kysymyksessä vastauksia saatiin johtopäätösten tekoon riittävästi vain TYT:n osalta (Taulukko 25). Avoimessa yliopistossa päättötyön ohjaus on onnistunut ammatillista täydennyskoulutusta paremmin. Avoimessa yliopistossa ilmeisen vakiintuneet käytännöt ohjauksen toteutuksessa johtavat osallistujien kannalta hyvään lopputulokseen. Vastausten määrä jäi HY:n (7) ja VY:n (3) osalta liian pieneksi johtopäätösten tekoon.

Taulukko 25. Päättötyön ohjauksen arviointi.

Arvioi saamaasi ohjausta, mikäli olet opintojesi yhteydessä tehnyt laajemman päättötyön (5 = erittäin hyvää, 1 = heikkoa)

	Riittävyys	Oikea-aikaisuus	Tarpeellisuus	Ammattitaitoisuus	Ei ollut tarvetta
HY, Ruralia	3,71	3,71	4,00	3,85	9
TYT, avoin	4,07	4,35	4,57	4,21	20
TYT, täyd	3,50	3,69	3,76	3,69	22
VY	2,33	2,33	2,33	2,00	14

3.11 Opintomateriaalit ja kirjastopalvelut

Verkkokyselyssä vastaajia pyydettiin kertomaan mieluisin opintomateriaalin muoto. Kyselyn perusteella paperimoniste oli edelleen selvästi suosituin, mutta verkosta ladattavat tiedostot ja verkkosivutkin aletaan jo hyväksyä asiallisena opintomateriaalin muotona. (Taulukko 26). Verkko-opetusympäristöä ei erikseen kysytty, mutta toiminnaltaan se vastaisi juuri kahta viimeksi mainittua. CD:n, videon ja televisio-ohjelman houkuttelevuus oli vähäinen. Tässä kysymyksessä sivuttiin aiemmin opiskelumenetelmien kohdalla esiin tullutta asiaa, ja tulokset vahvistavat toisiaan.

Taulukko 26. Mieleisin opintomateriaalin muoto.

Missä muodossa mieluiten haluat opintomateriaalin?

Paperimonisteena	Painettuna julkaisuna	Verkosta ladattavana tiedostona	CD:nä	Verkkosivuna	Videona	Televisio-ohjelmanä
80	33	58	11	35	7	4

Maisteriohjelman opettajat toimittavat verkkosivuille saman materiaalin, jonka jakavat kursilla paperimonisteena. Haastatellut opiskelijat pitivät tapaa hyvänä. Lähiopetuksen materiaalin monistamistarpeesta on opettajien ja opiskelijoiden tottumusten vuoksi vaikea luopua kokonaan. Juuri kukaan ei halua lukea aineistoa pelkästään sähköisessä muodossa.

Sosiaalityön opiskelijat esittivät haastattelussa toiveen, että luentomateriaali olisi ladattavissa verkosta jo etukäteen. Heidän mielestään se helpottaisi luentojen seuraamista ja muistiinpanojen tekemistä. He totesivat myös, että koneelle tallennetusta materiaalista voisi kukin tulostaa sen osan, joka itsestä tuntuu tarpeelliselta, ja tarvittaessa materiaaliin voisi palata myöhemmässäkin vaiheessa. Vastuu monisteiden jakelusta voitaisiin siten osin siirtää opiskelijoille itselleen.

Verkkokyselyn perusteella kirjastopalveluiden riittävyys ja saatavuus voidaan arvioida vähintään tyydyttäväksi (Taulukko 27). Ylivoimaisesti tärkeimmäksi kirjastopalveluksi arvioitiin kurssikirjasto.

Taulukko 27. *Kirjastopalveluiden riittävyys, saatavuus ja tärkeysjärjestys.*

A. Arvioi opintoihisi liittyvien kirjastopalveluiden riittävyttä ja saatavuutta (5 = erittäin hyvä, 1 = heikko)

B. Aseta kirjastopalvelut omalta kannaltasi tärkeysjärjestykseen (5 = erittäin tärkeä, 1 = ei lainkaan tärkeä)

	A	B
Kurssikirjasto	3,53	4,26
Kaukolainaus	3,52	3,63
Tietokannat	3,19	3,10
Informaatikon palvelut	3,29	2,46

Haastatellut maisteriohjelman osallistujat pitivät Seinäjoen ammattikorkeakoulun kurssikirjaston valikoimaa riittävänä, mutta kirjojen määrää riittämättömänä. Kurssikirjoja joutuu jontottamaan. Tietokantoja ja informaation palveluja haastatellut eivät vielä olleet tarvinneet, mutta opinnäytetyövaiheessa he niitä oman käsityksensä mukaan tulevat tarvitsemaan. Sosiaalityön opiskelijat vahvistivat kurssikirjojen määrän vähyyden korkeakoulukirjastossa. Etenkin se, että AMK käyttää osittain samoja kurssikirjoja, aiheuttaa pulaa kirjoista.

E-oppimiskeskusta ja sen tietokoneita, joilta on pääsy yliopiston tietokantoihin, eivät haastatellut tunteneet. Ilmeistä on, että tietokantojen ja informaation palvelujen merkitys tulee esille vasta opintojen loppuvaiheessa tai jatko-opintovaiheessa.

Itseopiskelutilojen tarve ja käyttö nähtiin satunnaisena, mieluummin opiskelijat kuitenkin työskentelevät kotona, etenkin tutkielmavaiheessa, kun materiaalia kertyy runsaasti, eikä sitä ole helppo liikutella mukanaan. Tutkimusanalyysia varten voisi opiskelijoiden mielestä olla hyvä, että olisi käytettävissä kone, johon olisi asennettu ohjelma kvantitatiivista analyysia varten, esimerkiksi SPSS. Näin ei tarvitsisi itse hankkia hintavia ohjelmia, joita ei kotikoneen kapasiteetilla edes välttämättä pystyisi käyttämään.

3.12 Opiskelijatoiminta

Kyselyyn vastanneista 119 opiskelijasta vain kolme vastasi osallistuneensa jonkinlaiseen opiskelijatoimintaan. Aikuisopiskelijoilla ei näytä olevan halua tai tarvetta osallistua opiskelijoiden vapaa-ajan toimintaan (Taulukko 28). Opiskelijatoiminnalle ei työn, perhe-elämän ja opiskelun lisäksi jää aikaa. Asenne kuvastuu myös vastauksissa kysymykseen, mikä opiskelijatoiminnassa on tärkeää. Selvää kannatusta sai vain opiskelijoiden edunvalvonta.

Taulukko 28. *Opiskelijatoiminnan arviointi.*

Miten tärkeää opiskelijatoiminnassa on (5 = erittäin tärkeää, 1 = ei lainkaan tärkeää)

	Vapaa-ajan toiminnan järjestäminen	Opiskelijoiden edunvalvonta	Ryhmäidentiteetin vahvistaminen
HY, Ruralia	2,35	3,35	2,95
TYT, avoin	2,18	2,97	3,02
TYT, täyd	2,44	2,86	2,85
VY	1,76	3,50	2,65

Aikuisopiskelijoiden haluttomuutta osallistua vapaamuotoiseen toimintaan lisää opiskelijaryhmien hajanaisuus ja pitkät etäisyydet. Haastatellut PD -opiskelijat eivät olleet kiinnostuneita tapaamaan toisiaan erikseen järjestettävissä tapaamisissa, koska tunsivat olevansa toisilleen vieraita. Tiivistä opiskelijaryhmää ei ole muodostunut, koska opiskelijat ovat eri puolilta maata. Lisäksi nähtiin, että tällaiset tapaamiset veisivät aikaa muilta tärkeämmiltä asioilta ja matkustaminen niihin on työlästä ja kallista. Verkko-oppimisympäristössä sen sijaan voisi vaihtaa kokemuksia muidenkin opiskelijoiden kanssa.

3.13 Työelämäyhteydet

Verkkokyselyn perusteella opiskelijat eivät vaikuta kiinnostuneilta saamaan henkilökohtaisia työelämäkontakteja koulutuksen kautta. (Taulukko 29). Vain mahdollisuus tehdä opinnäytetyö yrityksille näytti herättävän kiinnostusta. Tulosta ja sen merkitystä tulkittaessa on muistettava, että vain pieni osa vastaajista opiskeli tutkintotavoitteisesti. Toisaalta kohdejoukosta puuttuivat tällä kertaa kokonaan työvoimakoulutusten osallistujat.

Taulukko 29. *Työelämäyhteyksien muotojen arviointi.*

Miten tärkeänä koet, että opintoihisi liittyy seuraavanlaisia työelämäyhteyksiä (5 = erittäin tärkeää, 1 = ei lainkaan tärkeää)

	Työhönhakuvalmennusta	Ura-suunnittelua	Mentorointia	Työ-harjoittelua	Opinnäytetyö yrityksille
HY, Ruralia	2,88	3,17	2,92	3,13	2,96
TYT, avoin	2,74	3,07	3,43	3,00	2,92
TYT, täyd	2,74	2,82	3,03	3,09	3,09
VY	2,36	2,81	2,95	2,77	3,32

Varmuuden vuoksi asiaa kysyttiin toisella tapaa. Kysyttäessä, miten työelämäyhteyksiä voitaisiin vahvistaa osana opintoja, harva vastasi, ettei yhteyksiä ole tarpeen vahvistaa mi-

tenkään (Taulukko 30). Tosin suosiota saivat lähinnä keinot, joissa yksittäinen opiskelija ei joudu erityisesti tarkastelun alle.

Taulukko 30. Työelämäyhteyksien vahvistamistapojen arviointi.

Miten työelämäyhteyksiä voitaisiin vahvistaa osana omia opintojasi?

	Vierailuilla yrityksiin	Työelämän edustajien vierailuilla	Työharjoittelulla	Järjestämällä tapahtumia	Seminaari- ja lopputyöaiheet	Mentoroinnin avulla	Yhteyksiä ei tarpeen vahvistaa
HY, Ruralia	11	10	5	5	10	11	6
TYT, avoin	20	20	18	4	11	8	6
TYT, täyd	21	13	15	7	8	9	11
VY	11	12	7	1	9	4	5

Maisteriohjelman osallistujien mielestä opinnäytetyö ja muut yrityksille tehtävät projektiluonteiset työt antavat erittäin hyödyllistä kokemusta. Maisteriohjelmaan ei suunnitellusti lukeudu mitään työelämäyhteyksiä. Projektityökurssilla osallistujat itse hakivat yritykset, joille ryhmätyönä tekivät yrityksen tarpeita vastaavan sovelluksen. Opinnäytetyön tekeminen yritykselle tuntui haastatelluista kiinnostavalta.

Haastatellut PD -opiskelijat näkivät, että opinnot liittyvät yleensä läheisesti heidän omaan työhönsä. Opintoihin pystyy sisällyttämään työn puolesta tehtäviä matkoja ja seminaareja. Kaikki haastatellut kokivat, että opinnoista on ollut hyötyä oman työn kannalta. Yhdellä PD -opinnot olivat jopa ohjanneet uraa tiettyyn suuntaan.

Yleensä PD -opiskelijoiden työnantajat näkivät opinnot myönteisesti, vaikka eivät tarjonneetkaan rahallista tai muuta tukea. Osalla opiskelijoista työnantaja oli maksanut jonkun keran PD:n vuosimaksun. Yhdellä haastateltavista oli tilanne, että työaika ei saanut käyttää opiskeluun eikä opiskelua muutenkaan arvostettu, ainoastaan jatko-opintoihin myönnettiin vapaajaksoja. Haastateltavat uskovat kuitenkin, että 60 op:n (40 ov:n) kokonaisuus lienee työnantajien silmissä arvostettavampi suoritus kuin yksittäisen kurssin suorittaminen.

Ammatilliseen täydennyskoulutukseen osallistuneet kokivat työelämäyhteydet lähinnä siten, oliko kurssin sisällöstä ollut hyötyä työelämässä. Lähes kaikki olivat sitä mieltä, että kurseilla opittua tietoa on voinut soveltaa käytäntöön, ja kurssille osallistuminen oli antanut itselle runsaasti uusia virikkeitä ja resursseja työelämää varten.

3.14 Opintososiaaliset edut

Opintososiaalisia etuja koskevat verkkokysymykset kohdistettiin ainoastaan maisteriohjelman opiskelijoille. Tulosten perusteella lähes puolet vastaajista uskoi, ettei tiedä riittävästi opiskelijoille kuuluvista opintososiaalisista eduista (Taulukko 31). Koulutuksen järjestäjä, KELA tai opiskelijajärjestö ei ole tarjonnut asiaan liittyvää neuvontaa, kaikki on pitänyt itse ottaa selville. Toisaalta kun kysyttiin tyytyväisyyttä etuihin liittyvien palveluiden järjestämi-

seen, valtaosa vastaajista piti opintotukea, ateriatukea ja matka-alennuksia hyvin järjestettyinä. Terveystuella vain puolet vastaajista piti hyvin järjestettynä.

Taulukko 31. Opintososiaalisista eduista tiedottamisen ja järjestämisen arviointi.

Saatko riittävästi tietoa opintososiaalisista etuuksista?

	Opintotuki	Matka-alennukset	Asuminen	Ruoka-huolto	Terveystuella
Kyllä	6	7	5	6	5
Ei	5	4	6	5	6

Oletko tyytyväinen tapaan, jolla etuuksiin liittyvät palvelut on järjestetty?

	Opintotuki	Matka-alennukset	Asuminen	Ruoka-huolto	Terveystuella
Kyllä	8	8	7	8	5
Ei	2	2	3	2	5

Kysyttäessä, kenen tulisi kertoa etuuksista, kohdistui mielipide ylioppilaiden omiin järjestöihin.

”Ylioppilaskunnan jäseniä ollaan, mutta muuta ei ole saatu kuin vuosittain opiskelijakorttiin”.

”Tuskin ne edes Tampereella tietää, että Seinäjoella opiskellaan”.

Myös PD -opiskelijoiden haastattelussa tuli esille, että opiskelijoilla ei ole riittävästi tietämystä kaikista haettavana olevista stipendeistä ja vastaavista avustuksista. Haastateltavat pitivätkin tärkeänä, että näistä mahdollisuuksista tiedotettaisiin aina opintojen aluksi. Käytännössä tietojen kerääminen ja selvitystyö jäisi silloin koulutuksen järjestäjälle.

4 Kehittämisehdotukset

- Yliopistokeskuksen ja sen yksiköiden tunnettuutta tulisi lisätä tiedotuksen ja markkinoinnin avulla. Verkkosivuilla tapahtuvaa yliopistokeskustiedottamista olisi kehitettävä.
 - Yliopistokeskuksen yhteinen opinto-opas tai esite olisi laadittava osaksi tiedotusmateriaalia. Paperiversio voisi olla kevyt tietoisuus, ja tarkemmat tiedot löytyisivät verkkosivuilta. Verkossa voisi olla yliopistokeskuksen yhteinen koulutuskalenteri, josta tieto olisi helposti ja selkeästi hankittavissa.
 - Yliopistokeskuksen yksiköiden yhteistä ilmoittautumispalvelua tulisi harkita. Yhteistä ilmoittautumispalvelua varten olisi hyvä saada verkkosovellus.
 - Yliopistokeskuksella voisi olla yhteinen opintoneuvonta esimerkiksi opintoneuvonta@ucs.fi. Osoitteeseen voisi laittaa tiedusteluja, palautetta, toiveita opetustarjonnasta jne. Verkkoneuvonnan vaihtoehtona voisi olla yhteinen info- ja palvelupiste, joka olisi avoinna tiettyinä kellon aikoina.
 - HOPSien laatimiseen ja päivittämiseen tulisi hankkia sopiva verkkosovellus.
 - Yliopistojen välisten korvaavuuksien selvittämistä ja toteuttamista tulisi mahdollisuuksien mukaan kehittää joustavammaksi opiskelijan edun mukaisesti. Ammattikorkeakouluopintojen ja työkokemuksen hyväksiluettavuutta olisi edistettävä mahdollisuuksien mukaan.
 - Verkkoympäristöjen opetuskäyttöä tulisi tehostaa. Koko yliopistokeskuksen koulutushenkilökunnalle olisi järjestettävä oppimisympäristöjen tuntemusta ja niiden tehokasta käyttöönottoa edistävä perehdyttäminen. Myös yliopistokeskuksen yhteistä verkko-oppimisympäristöä tulisi harkita.
 - Tiedotusta e-oppimiskeskuksesta ja sen käyttömahdollisuuksista tulisi suunnata myös opiskelijoille. Opiskelijoiden käyttöön tulisi hankkia esim. SPSS-ohjelmalla tai muulla vastaavalla ohjelmalla varustettu kone, jota opiskelija voisi lainata tai vuokrata tilastollista aineistoa sisältävien kurssitöiden tekemistä varten.
 - Opetustilojen viihtyisyyttä ja varustelua olisi kehitettävä.
 - Korkeakoulukirjaston kurssikirjojen kappalemäärää olisi lisättävä.
 - Opintosuoritusten arvosteluperusteista tiedottamista olisi tehostettava.
 - Opintososiaalisista eduista tiedottamista tulisi tehostaa.
 - Opetustarjontaa olisi kehitettävä siten, että suunnitelmalliset opintopolut ovat mahdollisia.
-

Liite 1/1. Opiskelumenetelmien sopivuus

Arvioi seuraavien opiskelumenetelmien sopivuutta itsellesi (5 = sopii erittäin hyvin, 1 = sopii erittäin huonosti)

	Perinteiset luennot luokassa	Reaaliaik. audio- luennot kotona	Reaaliaik. audio- luennot Internetissä	Reaaliaik. audio- luennot verkossa	Reaaliaik. video- luennot verkossa	Nauhoitetut video- luennot verkossa	Kotona katsottavat DVD/VHS	Ryhmiytyöt osana lähiopetusta
HY,Ruralia	3,53	3,03	2,08	3,04	3,19	3,73	3,73	3,38
TYT, avoin	3,91	3,16	2,27	3,25	3,37	4,02	4,11	3,37
TYT, täyd	3,87	3,11	2	2,75	2,96	3,75	3,4	3,36
VY	3,85	3,46	2	3,35	3,03	3,67	3,42	2,96
Miehet	3,75	3,06	2,04	2,93	3	3,77	3,34	3,54
Naiset	3,85	3,33	2,16	3,11	3,05	3,71	3,83	307,00
Lyhytkestoinen täydennyskoulutus	3,54	2,97	1,86	2,86	2,92	3,86	3,46	3,08
Pitkäkestoinen täydennyskoulutus	4,11	2,95	2,26	2,79	2,89	3,37	3,05	3,95
Avoimen yliopiston opintojako	3,96	3,39	1,97	3,58	3,35	3,74	3,52	3,16
Avoimen yliopiston opintokokonaisuus	3,88	3,36	2,19	3,15	3,19	3,65	3,87	3,27
Maisteriohjelma	3,91	3,08	2,50	2,83	3,08	4,08	4,08	3,17

Liite 1/2. Opiskelumenetelmien sopivuus

Arvioi seuraavien opiskelumenetelmien sopivuutta itsellesi (5 = sopii erittäin hyvin, 1 = sopii erittäin huonosti)

	Ryh- mätyöt osana verkkoo- pe- tusta	Ryh- mätyöt osana video- neuvot telua	Vie- railut	Semi- naarit	Tutorin ohjaa- mat opinto- piirit	Työ- pajat	Itse- näinen mater./ kirjallis. perhe- tymi- nen	Yksilö- tehtävi- en suo- ritta- minen	Omat kirjalli- set tuo- okset	Verkko- oppi- misym- päristöt	Televi- sio-oh- jelmat	Audio- mate- riaalit CD:llä	Ääni- tiedos- tot ver- kosta	Radio- ohjel- mat
	HY,Ruralia	2,88	3,15	3,5	3,04	3,31	4,35	4,5	4,23	4,27	3,73	3,81	3,38	2,92
	TYT, avoin	3,13	3,48	3,67	3,39	3,41	4,21	4,33	4,23	4,13	3,6	3,41	3,23	2,72
	TYT, täyd	3,24	3,49	3,53	2,98	3,51	4,02	4,18	3,87	3,84	3,04	2,84	3,04	2,36
	VY	3,00	3,04	3,61	3,18	2,71	4,35	4,5	4,28	4,17	3,1	2,92	2,79	2,25
	Miehet	3,31	2,66	3,52	3,18	3,50	3,95	4,00	3,61	4,00	2,98	2,89	3,07	2,5
	Naiset	2,84	2,60	3,67	3,09	3,05	4,45	4,57	4,41	4,05	3,56	3,46	3,11	2,68
	Lyhykestoinen täydennyskoulutus	3,14	2,40	3,22	2,86	5,54	4,22	4,30	3,89	2,96	3,24	3,32	3,32	2,65
	Pitkäkestoinen täydennyskoulutus	2,95	2,79	3,95	3,21	3,16	4,05	4,32	4,26	3,63	2,84	2,89	2,58	2,37
	Avoimen yliopiston opintojakso	3,03	2,48	3,45	3,25	3,16	4,19	4,35	4,19	4,33	3,12	3,25	3,16	2,52
	Opintorekordikeskus	3,04	2,67	3,73	3,29	3,10	4,31	4,42	4,23	4,08	3,46	3,35	3,08	2,73
	Maisteriohjelma	3,00	3,00	3,50	3,25	3,33	4,08	3,92	3,92	3,67	3,50	2,67	2,83	2,33

